

Budaörs pecsétjei

Szőlőtőke latin keresztet formáló fürtökkel

„Csak addig él egy nemzet, amíg van hagyománya!”

Széchenyi István

Örs falu, majd később Budaörs életében jelentős szerepet töltött be a közösség mindenkori, időről időre változó pecsétje.

A jogtudós Werbőczy István, illetve a középkori közgondolkodás szerint nem rendelkeznek hiteles pecséttel a községek, annak ellenére, hogy ezek pecséthasználata már spontán módon elterjedt a XVI. század elejére.

A jelenleg ismert legrégebbi magyar köziratú pecsét Vámos falué 1487-ből. Latin feliratú még régebről is ismerünk. Ezt továbbgondolva tehát Örs, vagy akár Csik, Horhi és Bobald községek is használhatták saját pecsétjeiket a XV. század végén, a XVI. század elején. Ezek azonban, ha voltak is, elvesztek, lenyomataik megsemmisülhettek, vagy a mai napig kallódnak.

Pecséteket folyamatosan ismerünk a jelzett időszaktól kezdődően a különböző falvakból.

A hódoltság utáni időszakban ismét visszaszerveződő falvak bírói szervezeteinek a kiépítése mindig a legelső feladatok közé tartozott, ennek következtében a pecsétnyomokat (tipariumokat) is megvésték. A bíró közhitelének mivoltát a bírói pecsét fejezte ki, amelyik az uralkodói pecsét populáris változata. A vörös pecsétviaszt a középkorban csak az uralkodó használhatta, a XIII. században ennek használata már a falvak szintjén is természetes.

(Érdekes adat községünk birájával kapcsolatban, 1748. május 1-jén Jager János Henrik Bebó Károllyal társulva szerződött a budaörsi bírói lakás felépítésére.)

Ezek után lássuk, hogy községünk pecsétjei közül melyeket ismerjük a XX. század elejéig. El kell mondani, hogy a XVIII. század elejei betelepítés után újonnan vésetett községi pecsétetek legtöbb esetben a falut szimbolizálták, így került Budaörs pecsétjére minden újrávesetésekor a német felirat, mely a betelepítettek nemzeti hovatartozását kívánta jelezni, a latin kereszt, mely vallásukat volt hivatva mutatni a külvilág felé és végül a pecsétnyomó harmadik meghatározó eleme, az ismert pecsétetek időszakában mindvégig szereplő szőlőtőke, a latin keresztet befoglaló fürtökkel, mely

a község megélhetésének alapjául szolgáló igen fejlett szőlőkultúrát örököltette meg.

A község első ismert pecsétje 1730-ból való. Érdeemes elgondolkozni a késői dátumán, hisz az iratok szerint ekkor már 10 éve éltek itt a telepések. Talán az első itt töltött tíz év bizonytalansága, a más helyre való település gondolata játszott szerepet abban, hogy 1720 és 1730 között pecsét, vagy legalább pecsétnyomat nem szerepel a bőségesen előkerült hivatalos iratokon.

Az első pecsét felirata: BUDAEORSER : GEMEIN : INSIGI : 1730.

A vonalgyűrűbe foglalt körirat által határolt mezőben fűves talajon latin kereszt, amelyet balról jobbra tekeredő szőlőtőke vesz körül levelekkel és fürtökkel. Átmérője: 26 mm.

Használatban volt 1730–1724-ig.

Szeretném felhívni olvasóim figyelmét arra, hogy e pecsétnyomat nem azonos az immár széles körben ismert pecsétnyomattal, melyet előszeretettel használunk. (A Budaörsi Napló fejlécén, a Budaörsi útikalauz című kiadvány borítóján stb.)

A második ismert pecsét 1743-ból való.

Felirata: BUDAERS GEMEIN INSIGEL . 1 . 7 . . 4 . 3 .

A kissé ovális vonalgyűrűbe foglalt körirat által határolt mezőben zöld talajon álló latin kereszt, mögötte fürtökkel teli leveles szőlőtőke. Átmérője: 22.24 mm.

Használatban volt 1743–1850-ig.

A harmadik ismert pecsét szintén 1473-ból való.

Felirata: BUDAERS GEMEIN INSIGEL . 1743 X.

Átmérője: 21.25 mm.

(Csupán figyelmes vizsgálódás után fedezhető fel több apró eltérés a 2. és a 3. pecsét lenyomata között.)

Ez az a pecsétnyomat, mely ma már széles körben ismert.

A XIX. század első felében használták.

A negyedik ismert pecsét sajnos már jelentősen eltér a vésett, szépen cizellált elődeitől. Egyetlen jellemzője a praktikussága. Már nem szimbolizálja a falut, csupán nevét közli velünk.

Felirata: BUDAEÖRS

A fekete ovális vonalkeretben a vízszintes szöveg.

Átmérője: 15.30 mm.

Gumibélyegző.

Használatban volt 1861–1876 között.

Filipszky István